

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 6 an 10 cor.
pe 1/2 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:
de un nr. garsonă: prima dată la
bani; a doua oară la bani; a treia
oară 3 b. de fiecare publicație.

Aficiile abonamentelor, cât și inserțiile,
sunt să se plătească în Arad.

Telefon pentru oraș și comitate
Scrierile neînscrise nu se primesc

Alegerile la comitat.

În 20-a l. crt. se vor face în comitatul Aradului alegerile de membrii congregaționali, pentru aproape peste 150 de mandate vacante.

Se deschide din nou prilej populației Române d-ași cuceri locul ce i-se cuvine în administrațiunea treburilor comitatului, după importanța sa numerică, după măsura contribuțiunii sale la sarcinile publice și după tradițiunile cari ne mai amintesc viața românească a acestui comitat, de odinioară.

Unde-s vremurile fișpanului George Popa? Unde aparatul administrativ curat românesc, care a cărmuit satele noastre? Mulțimea de notari români, și alți slujbași dela fișpan începând, ieșiți toți din poporul nostru, lipsele-I și nevoile-I cunoscându-le, bucuriile-I și durerea-I împărțind-o și viața lui trăind-o? Unde sunt?

Vremurile când cinci cercuri electorale erau în mâinile Românilor și la Dietă: un Mircea Vasile Stănescu în Chișineu, Anton Mocsonyi în Șiria, Sigismund Popovici în Borosineu, Ionescu în Pecica și Deseanu în Radna. Cât apăsa atunci cuvântul acestora în sus și în jos și ce puternică era viața noastră?

Azi ne e par'că imposibil să ne știm transpune și cu gândul în acele falnice vremi, atât de mare e deosebirea.

Urmă-au zile triste, o lungă epocă de adormire, de totală eclipsare. Perdut-am încet cu încet, tot terenul de sub picioare. În ordinea cum îi scotea moartea pe vrednicii noștri înaintași, luatu-le-au locurile străinilor și în vreme de abea 2—3 decenii ne-am trezit deodată copleșiți și deposedați în propria-ne vatră.

Luând comitatul de-alungul și de-alatul și azi acelaș popor românesc îl găsești, aceeaș mare etnică, în cari dispar cu desăvârșire micile insule de străini. Vezi însă sate românești, în mijlocul lor cu pompoase palate ca și Curiile nemșilor de odinioară, palate cari contrastează atât de ironic cu cele 50—60 de colibi cari laolaltă fac satul, și întrinele răsfațându-se un domn, ce se numește pe sine reprezentant al potestății statului. E notarul.

De unde a venit și cum a venit, din ce neam se trage, nu știe nimeni. Cu nimeni nu se știe înțelege, căci el zice, că n'are să cunoască decât limba statului.

Satul, — e' il plătește, dreptul acesta îl are satul, încolo un sat întreg să-l învețe limba lui, dacă vrea să se'nțeleagă cu Măria Sa. A incassa, a execva, câte odată a mai trage și la dereș, asta în fine se poate face în orice limbă. Cu cât mai multe perini de

sub cap, uși din țigini și zdrențe din casă a dus la tobă, și astfel mai multă dare a încasat, cu atât mai vrednic de laudă și harnic funcționar este. Comunitate de simțire cu acel biet popor, nu-l leagă, împărtășire în bucurii și în năcazurii nu simte, inimă pentru durerile lui n'are. La astea el nu se dimite. El are numai ceea-ce cere statul, nu — satul. Potestate, suveranitate.

Și în chipul acesta am ajuns de nici un petec de citație nu se mai face în limba românească. Ești, zicem în Satu-rău, unde nici picior de alt neam n-a călcat, și vezi vre-un afiș lipit pe casa satului, notarul de sigur vrea să spună ceva poporului. d'aceea l-a lipit, bătându-ți din departe la ochi literele cât pumnul «Hirdetmény». Pentru cine e pus acolo? Nimeni nu-l înțelege. Așa cere doar legea? Nu. Cere chiar contrarul, dar stăpânirea comitatului așa vrea, așa-l place.

Așa se administrează azi satele noastre în comitatul Aradului.

Comitatul lui George Popa, te-ai putea recunoaște în stările acestea?

Corect, cuminte, bine-e așa?

Nu e nici corect, nici cuminte, nici bine. Asta se pare c'au observat-o acum de vre-o câțiva ani și Români, îmbărbătându-se din nou la luptă. S'a scuturat par'că somnul de pe pleoape și deodată cu deșteptarea noastră, văzut-am nu numai prezentul dar și trecu-

CRONICĂ.

Vapoare iuți, pline de ostași,
Pline cu tunuri, metezeze,
Plecau războinic peste mări.
Să bată flota japoneză
Și cum ajunseră la Hull,
Drumul că s'a scurtat,
Crezuse amiralul biet, —
Și dă-I! La bombardat!
Sburau prin aer angliuși,
Pește sărat și verde,
Căci ochiul de muscal, aprins,
Vrăjmași într'una vede...
Numai de-odată, ce-auzi
„Tătucul“ din palat?
Că generalul flotei lui
De tot l-a infundat...
Și „iartă-mă cumetre, mă,
Iubite Eduard,
Că amiralu-mi ce-a făcut
Nu e de admirat.
Și paguba eu voi plăti,
Ori cât de mare ar fi,
Căci la războiu, fără vutchi,
Muscalul n'o porni“.

Așa se plânge Nicolai,
Cel mare împărat;
Și nu știu încă, Eduard
Pe el de l-a iertat?

*

Dar Sârbii pe Bulgari ertară
Pentru Slivnița,
Căci Petru la Sofia merge,
Chiar cu — Lenița...
E cam toamnătec Ferdinand,
Dar tot se ține bine;
Și decorații de pe piept,
Și nasul — sus le ține.
Ba are și moștenitor;
Dar nu are nevastă
Și-i arde — acuma chiar de amor...
Iar Petru-i joacă o festă:
Bulgarii 's neam chiar din tatarii,
Pe vremuri ei furau
Neveste dela alți creștini, —
Dar nu politizau.
Azi, totul merge cu dichis,
Ori mergi la 'nsurătoare
Ori faci politică ori dregi
Orientul spre splendoare...
Și bune, poate, multe ar fi,

De n'ai gândi și la conac, — —
La Stambulov, care muri
Făcut bucăți, ca la casap...
*

Dar brav se poartă Sârbii noștri,
Din vechea Voivodină,
Lui Berzeviczy nice ei
De-acum nu se închină.
Ci-au dat protest, protest în scris,
In contra legii noii,
Cu care șovinisti vor
A ne-unguri pe noi.
Și bravi ajung ș'ai lor prelați
La ceasul doisprezece
Și dragostea pentru guvern,
Din cald ajunse — rece...
*

Hagiu a fost de mult, de mult,
Un sârb cu nume bun,
Ce nu visa, ca pelerin,
C'o avea nepot — să spun?
C'o-avea nepot ce din Hadjici
Toemăi Hadfy s'o face,
Și ungur mare ca și el
N'o fi 'n lume, — și... pace!
Dar sunt în lume năsbătii

Sirolin

Cel mai excelent profesor și medic îl recomandă ca remediu cu efect
și mai ales este recomandat Convalescenților după influență. — Sirolinul promovează apetitul și face să crească greutatea corpului, depărtează tusa și flegma și face să înceteze asudarea de noapte. — Din cauza mirosului și gustului său plăcut este luat cu plăcere și de copil. În farmacii să capătă în sticle de 4 cor. Să fim atenți, ca fie-care sticlă să fie provăzută cu firma de mai jos

F. Hoffmann-La Roche & Co. fabrică chimică Basel (Șvețera).

tul. Și unul și altul ne impuneau mari îndatoriri. Și fie zis spre lauda fruntașilor Români din comitatul Aradului, azi luptele Românilor în sala comitatului, trebuie să stoarcă recunoștința fie-cărui Român de bine. Se înțelege merge greu, fiind-c'a trebuit luată lupta dela început, dar continuând în chipul acesta cu bărbăție crescândă, inomis vom ajunge la locul ce ni-se cuvine în comitatul acesta. Vom ajunge la respectarea drepturilor poporului nostru, care are altă menire, decât să servească exclusiv drept bloc de maghiarizare. Vom ajunge ca fie-care slujbaş, dacă și nu e chiar Român, să ne învețe limba, să ne cunoască și stimeze datinele și obiceiurile, să ne slujască poporul cu dragoste și cu blândețe, factor egal fiind în aceasta cu protul și învățătorul. Vom ajunge să avem funcționari cinstiți și harnici și nu agenți de maghiarizare și corteși electorali. Vom mai ajunge apoi să ștergem așa numitele *dări de Krivány*, o specialitate de dare a comitatului nostru.

Toate aceste le vom ajunge, dacă alegătorii Români își vor face datoria. Ziua de 20 Noembrie este ziua datoriei alegătorului Român. A datoriei către sine, către satul său, biserica sa, neamul său. Facă-și datoria așa. ca Dumnezeu să-l bine-cuvânteze.

„Politică de frasă“. Articolul nostru cu acest titlu e considerat de unii confrăți ca un „fapt neexplicat“ și ca „motiv de îngrijorare din cele mari“, fiind-că ar fi „vorba de apăsarea unor simptome, ce s'au năvălit asupra noastră prin fapte neînțelese, săvârșite de fruntași și gregari... În consecință aceiași confrăți nu știu dacă stau „în față cu un articol scris confus, ori cu ținte neexplicate, ori în fine cu o schimbare de front?“

Să-l dumerim pe scurt: nici cu una, nici cu alta. Articolul nostru era pur și simplu un advertisement, sau o rugare dacă vreți, la adresa celor ce nu știu să-și potrivească cuvintele cu idile pe care vor să le exprime și nu fac altceva decât fraseologie, — zilnică sau săptămânală, pasivistă sau activistă, nu importă.

Și credem că am fost cât se poate de „explicți“. Odată înțelegi asupra acestei chestii de principiu, orice motiv de „ingrijorare“ încetează și confrății nostri ne pot crede pe cuvânt că vom

fi și de aci înainte alături de ei „interpreții celei mai radicale condamnări a faptelor socotite ca zdrobitoare a integrității caracterului public (?)“.

E bine așa ?

Revizuirea regulamentului.

Budapesta, 3 Nov.

Sedința partidului liberal.

Planul d-lui Tisza d'a revizuii regulamentului, plan cu care a provocat împotriva sa toate partidele opoziționale din Dietă, a fost dus ieri c'un pas înainte. Speranța deci. ce se nutria încă până ieri, că ministrul președinte Tisza va reveni asupra acestui plan al său, văzând oprobriul general ce l'a întâmpinat, a fost curmată în ședința partidului liberal de ieri seara, în care ministrul președinte și-a motivat proiectul.

Primejdioasa acțiune alui Tisza, are nevoie întâi de spriginul devotat al partidului liberal, ca să poată avea șanse de succes. Partidul acesta înadevăr s'a arătat gata a-și urma cu însuflețire șeful în greaua campanie și ministrul-președinte a fost centrul unor ovații furtunoase în cea seară.

Din discursul său restricțiunile ce plănuește cu revizuirea regulamentului, rees în trei direcțiuni:

Obstrucția tehnică scoasă din posibilitatea luptelor parlamentare, întâi. A doua, ordinea și demnitatea discuțiilor ferită de degenerațiune și spre scopul acesta președintele a se înzestra cu mijloacele necesare coercitive. A treia, a se regula desbaterea bugetară, pentru că este imposibil a admite, ca o parte covârșitoare a anului să se peardă cu discuția bugetului.

Sedința Dietei.

În ședința de ieri și-a motivat Tisza și în Dietă proiectul.

Momentul culminant al ședinței de ieri a dietei a fost motivarea proiectului pentru revizuirea regulamentului de casă din partea ministru-

lui president c. Tisza. Se va începe deci de nou obstrucția, căci opoziția nici voește să știe de un atare „atentat“ împotriva ei. Dar ceea ce mărește agitațiunea și amărăciunea opozițiilor este faptul, că desbaterea asupra acestui proiect va începe deja în ședința proximă, căci contele Tisza voește să știe cum stau acțiunile: fi-va ordine și liniște în parlament ori ba. Dacă nu, apoi să știe de ce să se țină. În cazul acesta este hotărât să disolve dieta, dacă până la 15 c. opoziția nu înceată cu obstrucția. Dealtcum obstrucția și-a ridicat c pul în ședința ieri, căci s'au făcut două votări la apelul nominal.

La 10 și jumătate se deschide ședința. Deputații sunt aproape în număr complet, galeriile gem de public curios.

După-ce președintele Perczel aduce la cunoștință dietei sentința juriului în afacerea incompatibilității lui Münnich Aurel, urmează motivarea proiectului pentru revizuirea regulamentului de casă din partea contelui Tisza. Vorbirea ministrului president, care a durat câte-va minute, este mai mult o tautologie și o învălmășeală de cuvinte și fraze decât o motivare amănunțită. Ministrul relevă, că ori-cine, cel-ce are la inimă demnitatea, autoritatea, capabilitatea de acțiune a parlamentului, s'a putut convinge în ultimii ani, că din punctul de vedere al politicii naționale revizuirea regulamentului constituie o necesitate primordială. Modificarea asta însă are să se facă așa, că printrinsa să nu se restrângă libertatea cuvântului, ci să se pună capăt acelei stări de lucruri, ca în jurul unui proiect de lege să se încingă o discuție fără sfârșit, prin ce numai decade nivelul parlamentului (?), se clatină baza morală a parlamentului și prin asta „se slăbește forța și scade greutatea politicii naționale maghiare“. Deci prin revizuirea regulamentului numai acestui scop voește să servească. Propune în modul acesta exmiterea unei comisii speciale pentru reforma regulamentului (aprobări în dreapta, zgomot în stânga). Nu voește să influențeze asupra acțiunii libere a acestei comisii, și astfel cere să li se primească propunerea.

Din partea partidului independentist vorbește Kossuth, care declară că nu poate adopta propunerea ministrului-president și că împotriva ori-cărei încercări a se revida regulamentul în detrimentul cuvântării libere va lupta cu extremă energie. Nouă — zice Kossuth, nu ne este permis să uităm, că frecări se întâmplă nu numai între partidele din parlamentul maghiar, ci de multe ori trebuie să apară și drepturile noastre în contra atacurilor, care nu izvoresc din convingerea dreptei, și cărora dreapta nu le poate rezista. Propunerea se pune la vot. La cererea alor 20 deputați se decretează votarea nominală, primindu-se propunerea cu 112 voturi majoritate. După

De te cuprinde mila
E câte-un biet de „hazafi“,
Ce ajunge chiar cu sila
Să fie numărat și el
De om cu judecată,
Ș'un adevăr cam d'acest fel
Se caută 'n judecată! ...
Dar să lăsăm pe mărunței,
Să trecem la mai marii
Din comitatul nostru chiar;
Ce-atâta „lări fări“ ?

Pe *Dálnoky* de-l vezi pledând,
Având pe nas pleznele,
De comitat și de-a lui rând,
Te vaeți ca — de măsele.
Și la 'nfundat și *Ștefan Pop*
Și *Suciu*, pe 'ndelete:
„Ce faci administrație?
Fă versuri, bre, la fete ?
Slăbește cu aruncuri noi,
Nu ne mai scrie 'n liste:
Mai bine du-te prin foier
La teatru, la artiste.
Mai lasă-l singur pe *Urbán*
Și fără *Schül* la treabă,
Căci ori ce lucru faceți trei
E rău, e fleac, zăbavă.
Ori vă mai trebui tărăboi ?
O, oameni de domnie!

Din treaba care-o faceți voi
De bine nu se știe“.

S'avântă românașii, de!
La Dobra și *Ilie*
Și zeci și sute protestări
La rând o să mai vie...
S'audă neamul nostru sfânt,
S'audă lumea 'ntreagă
Că moarte vreți la ori-ce cuvânt
Din limba noastră dragă.
Dar morți — și nu ne-om lăpăda,
Toți suntem în'tr'un gând:
Români trăi-vom ș'om muri,
In veci, p'acest pământ.
Să vie legi, puhoi întreg,
Á la Berzeviczy,
Români vom fi si pururea
Trăi-vom tot aci.

Cu temniți voi ne speriați
Și cu procese? 'N van!
Vom reveni din temnițe...
Trăiască *Moldovan*!

Lăsați-vă, o, șovinisti,
De utopia voastră,
Și nu-ți afla mai fericit
Pământ ca țara noastră!

„Cronicar“.

INUNDAREA

DE

8

EMIL ZOLA.

(Urmare și fine).

Cuprins și eu de nebunia ei, Incepu să rid. Rîdeam și îmi părea bine că era clătită, acesta era un dar dela Dumnezeu.

Ea se părea inspirată de aerul bogat de ozon al dimineții. Privia în jurul ei și rîdea, rîdea. Apoi continuă a-și face toaleta, își regula părul, apoi hainele începu a le netezi.

O lăsam în pace, și o aprobam. Când se credea gata începu să cânte cu glasul ei dulce melodios una dintre cântările ei mai plăcute. Ascultam la ea cu luare aminte; de-odată se opri, se aplecă în jos, ca și cum ar asculta ceva, și răspuse ca la un glas din depărtare: „Eu viu, eu viu!“

Incepu de non a cânta, se cobori încet pe coperiș și se cufundă în apă. Apele se închiseră lin de-asupra ei.

Mă uitasem surizând la ea gingaș, rîdeam când am văzut-o adâncindu-se, și priviam fericit la apa, care îmi răpl acum pe cea din urmă, pe cea mai dragă.

Apoi nu mai știu, ce s'a întâmplat. Remăsăi numai singur pe coperiș. Apa în continuu,

asta s'a stabilit și ziua când se va desbata asupra proiectului contelui Tisza. S'a hotărât că deja în ședința viitoare să se discute asupra proiectului. A urmat apoi continuarea desbaterii asupra proiectului dela ordinea zilei, primindu-se în general cu votare tot la apelul nominal. După ce s'a hotărât dezbaterea pe paragrafi, ședința se ridică la 2 ore.

Lupta în comitate.

Ni-se scrie din *Bocșa-română*:

On. Redacțiune!

Joi în 3 Noembrie a. c. s'a ținut în comuna Bocșa-română alegerea membrilor comitatensî. Din partea Românilor au fost candidați Dr. Valeriu Branisce și dl Constantin Oance Bosioc proprietar în Bocșa-română

Cu toate eforturile stăpânirii și a societății căilor ferate a reușit învingătoare partidul național român

Din 179 voturi date, a primit Dr. Branisce 96 voturi, iar dl Constantin Oance Bosioc 95 v.

Vești mai puțin îmbucurătoare primim însă dela corespondentul nostru din *Maidan*, unde la alegerile efectuate în aceeași zi, a ieșit lista guvernamentală învingătoare. Corespondentul nostru atribuie eșecul acesta lipsei de interesare a fruntașilor noștri de acolo, dintre cari numai Dr. I. Nedelcu a stat la postul de datorie. De altfel actul alegerii însăși a decurs atât de animat, în cât la enunțarea rezultatului comisiunea întreagă abea se mai putea ține pe picioare. Vicepreședintele alegerii Ortmyer, un șvab renegat, luase sub durata prânzului la sine biletele de votizare, pecetluindu-le cu inelul propriu. Tot terenul, în jurul urnei era ocupat de juți comunali și alți bețivani, cari rupeau biletele cu membrii naționaliști din mâinile votizanților.

Regretabil.

DIN ROMANIA.

Unificarea bisericilor la sinod. Ședința de Mercuri a sf. Sinod, la care a luat parte și dl D. A. Sturdza, președintele consiliului, a fost nu mai puțin interesantă ca ședința precedentă.

In ședința de Marți, Sf. Sinod a discutat o nouă scrisoare a Patriarchului Ioachim al III-a, scrisoare în care se cere avizul Sinodului nostru asupra unificării cu biserica ortodoxă a bisericii anglicane și a bisericii catolicilor vechi, — precum și asupra unificării calendarului.

Chestiunea unificării bisericilor anglicane și catolică veche cu biserica noastră ortodoxă nu este o chestiune nouă.

Încă din anul 1874 sau 1875 s'a convocat o comisiune care să ducă la bun sfârșit acest deziderat, comisiune din care a făcut parte și răposatul episcop Melhisedec, dar dezbaterea comisiunii n'au dus la nici un sfârșit.

Anglicanii și catolicii vechi țin ca să se unească cu biserica noastră, cu toate că anglicanii și calvinii vor să-i atragă spre ei; ei țin să se unească cu noi, pentru că biserica lor se apropie de biserica ortodoxă mai mult decât de biserica catolică, propriu zisă.

În timpul din urmă, anglicanii și catolicii au cerut din nou Patriarchului ca șef al ortodoxismului, să ridice chestiunea unificării bisericilor.

Patriarchul s'a executat, și astă primăvară a cerut părerea sinoadelor bisericii ortodoxe, arătând în același timp, că anglicanii și catolicii, vechi, dacă cer să se unească cu biserica ortodoxă, apoi mai cer să recunoască și această biserică o parte din ritualul și din dogmele bisericii lor.

Așa, biserica anglicană, susține că duhul sfânt porcede dela tatăl și dela fiul, pe când biserica ortodoxă nu vrea să recunoască, decât că duhul sfânt porcede numai dela tatăl.

Sinodul nostru a răspuns astă primăvară Patriarchului, că *noi suntem ortodoxi și voim să rămânem în religia străbunilor noștri; dacă anglicanii și catolicii vechi vor să se unească cu biserica noastră, să se unească; noi nu ne opunem, dar nu cedăm absolut nimic, nici din ritualul, nici din dogmele bisericii noastre.*

Sinodul rusesc a răspuns la întrebarea aceasta, că nu are vreme să se ocupe de asemenea chestiuni și că ar fi de dorit ca rezolvarea lor să fie lăsată pentru mai târziu.

Alte Sinoade, printre cari și cel din Antiochia n'au răspuns nimic.

În ședința de alaltăieri a Sinodului s'a discutat scrisoarea Patriarchului, prin care răspunde la scrisoarea Sf. Sinod.

In acea scrisoare, Patriarchul confirmă primirea răspunsului. Sf. Sinod, îi mulțumește pentru graba ce a pus de a trimite acest răspuns și adaugă, că ar fi bine să se delege de către fiecare sinod câte o persoană, pentru a se face un fel de consiliu, care să delibereze asupra chestiunilor cari provoacă neînțelegeri între biserici pentru unificarea lor.

Sinodul a decis, ca la această scrisoare să nu se răspundă.

De aceeași părere a fost și dl prim-ministru D. A. Sturdza, care luând cuvântul a arătat, că nu este acuma timpul pentru a se rezolvi asemenea chestiuni, și că, pentru rezolvirea lor ar trebui să se ceară și avizul guvernelor țarilor în cari se profesază religiile anglicană și catolică veche; de aceea este mai bine, ca să nu se răspundă nimic scrisoarei trimisă de Patriarch. („Cronica“).

Demonstrațiuni sângeroase în Innsbruck.

— Lupte între Germani și Italiani. —

De săptămâni de zile era de prevăzut o izbucnire violentă a ostilităților între Germani și Italiani pentru nou organizata facultate italiană la universitatea de acolo. Prilejul s'a și oferit eri, la inaugurarea facultății italiene. Lupte de stradă sângeroase s'au improvisat, și au luat chiar proporții îngrozitoare. Poliția nu e în stare să susțină ordinea. S-a recivrat miliția. Aripa facultății italiene a fost formal distrusă cu petrii. Un mort și o sumedenie de răniți a rămas pe teatrul demonstrațiilor. Ziarele de eri au apărut toate încadrate în negru. Toate începeau astfel:

— A curs sânge German!

Primarul orașului a avizat telegrafic pe ministrul președinte Koerber, cerând închiderea facultății italiene. Altfel nu răspunde pentru urmări.

Pe casele Germanilor sunt arborate drapelul de doliu. Studenții italieni, cari au fost eri deținuți, au fugit din Innsbruck. Teroarea e la eulme în oraș. Miliția e consignată.

Ostilitățile între Cehi și Germani, așa se vede sunt nimica pe lângă noua chestiune națională a Austriei: Conflictul germano-italian.

creștea, așa cred, că m'am prins instinctiv cu toată puterea de coșul ce mă stătea încă în sus, și eram ca un animal chinuit, ce nu poate să moară.

Apoi nu mai fă nimic, nimic, întunec adânc, neantul.

6.

Pentru ce mă trăiesc?

Auzit-am, că dimineața cam pela 6 ore au venit oamenii din Saintin cu luntrile, m'au aflat stând amețit deasupra unui coș. Apa mă făcu și acel lucru îngrozitor, să mă lase în viață, după ce imi răpise totul, ce aveam. De ce oare nu m'a răpit și pe mine, când eram fără conștiință și nu mă simțiam nenorocirea?

Toți, toți s'au dus, micii copilași, tinerele fete logodite, părechea tineră fericită, tot așa și cea mai învîrstă, nu mă puțin fericită.

Nu mă eu, sârman bătrân slab, numai eu am rămas, numai eu mă trăiesc! Pe toți i-au dus valurile, florile și ramurii verzi, numai trunchiul dur și uscat stă cu rădăcinile-l în peatră, și nu poate cădea!

De ce nu am urmat exemplul lui Petru, de ce n'am avut curajul, să mă arunc în Garona, și să zic ca și frate-meu: „Mi-a fost destul, noapte bună“, să mă fi aruncat în valuri, să merg pe calea pe care s'au dus toți ai mei?

Nu mă am nici un copil! casa mi-e dărmată, pământurile nimicite, și eu mă trăiesc!

O, unde sunt serile frumoase de vară?, ce bine era când ședeam toți doi-spre-zece pe lângă masă, eu ca cel mai bătrân în mijloc, iar ceilalți înșirați, după vîrstă, până la cel mai mic! O cum mă înveselea veselia lor, risul lor voios mă încălzia, mă întinerea!

O, zile frumoase ale secerișului, culesului de vie, când eram toți la lucru și eram toți faloși de bunurile noastre întinse.

Doamne, copiii mei frumoși, și dealurile cu vii, fetele mele, câmpurile mănoase, fala și bucuria bătrânețelor, respata unei vieți lungi, petrecută în muncă, unde sunteți, unde sunteți?

Domne, de ce mă lași să trăiesc, când totul e mort și trecut!

Pentru mine nu mă este mângăere și nu-mi trebuie ajutorul nimăru. Pământurile le donez la sătenii, cari mă au încă copii. Aceștia se vor singuri, să curețe pământul de ruinele inundate, și ca să l samene de nou. Mie nu-mi mă trebuie pământ, mi-e destul, când voi muri, un colț de loc.

Aveam numai o unică dorință. Voiam să aflu cadavrele alor mei, ca să le înmormântez în morminții noștri sub o movilă, că în curând să mă pot așeza și eu lângă ei...

Auzisem, că în Toulouse ar fi prins o mulțime de cadavre, pe cari le adusesse curentul de apă. Și plecai, ca să le dau de urmă.

Ce nenorocire groaznică!

Măi mult de două mii de case erau surpate, șapte mii de morți se găsiră; toate podurile

erau rupte, o parte de țară nimicită și acoperită cu nămol. Douăzeci de mii nefericiți își perderă tot ce aveau, erau jumătate goi, și strigau după pâine. Peste oraș se lăfise ciurma de cadavrele înecate, se lăfise tifosul, pretutindenea erau vaiete și jale: străzile erau pline de convoiuri mortuare. Mizeria era îngrozitoare, și ajutoarele primite nu ajungeau să se îndestulească lipsele.

Eu mergeam printre ruine, în mijlocul vactelor, fără a vedea, sau a auzi ceva. Eu încă-mi aveam ruinile, morții mei, jalea-mi proprie.

Am aflat, că în adevăr s'au găsit foarte multe cadavre. Erau însă înmormântate deja, toate la olaltă, în lungi șiruri, în un colț al morminților. Nainte de ce i-ar fi înmormântat, pe cei necunoscuți îi fotografiează. Între acestea triste icioane aflai pe ceea a Veronice și a lui Caspar. Logodiții se țineau îmbrățișați și în moarte schimbau sărutarea de nuntă. Erau ca și legați unul de altul, pept la pept, gură la gură și erau unul în brațele celuilalt, așa că trebuia rupte membrele lor, dacă ar fi voit a-i despărți deolaltă. Așa laolaltă îi fotografară și așa uniți dormeau somnul vecinic sub recele pământ.

Nu-mi mă rămase alta afară de această tristă fotografie, care reprezenta pe frumoșii mei copii scoși din apă; fața le era înreimenită; și în moarte trada amorul sincer.

Privesc la ei și plâng.

Victor A.

Răsboiul ruso-japonez.

Situația.

Ziarele rusești sunt unanime a spune că cele două armate de operațiune, comandate de Oyama și Kuropatkin, se imobilizează și se neutralizează una pe alta, și că nu se vede pentru ele mijlocul d'a eși multă vreme d'aci înainte din starea de enervare reciprocă în care au căzut.

Ofensiva nu poate să fie acuma în gândul comandantului japonez, care altă ambiție decât de a determina căderea Portului Arthur și d'a trece apoi în defensivă pe toate părțile teatrului strategic; defensivă aceasta s'a schițat chiar de pe acuma de către armata lui Oyama, dacă e să credem pe cronicarul bine informat al Mesagerului armatei din Mandciuria și dacă ușoarele mișcări retrograde japoneze efectuate la sud de Șaho ar tinde, precum crede el, la recuperarea pozițiilor dela Yantai, interesul esențial al lui Kuropatkin ar fi d'a forța această rezistență și d'a ajunge până la intrarea lui Kuantung, în speranța d'a face să se ridice asediul Portului-Arthur, dar asemenea întreprindere cere mai întâi să-și fi reparat pierderile de oameni pe care le-a avut, și e întru aceasta pentru dânsul o pierdere de timp care ar putea fi fatală Portului-Arthur.

Prima armată din Mandciuria odată complectată și reaprovizionată, putințele ei i-ar fi mult mai bune de cât la 24 Septembrie în momentul când Kuropatkin începea cea mai de curând a sa operațiune ofensivă? Pozițiunea stângii sale pare a fi mai îndreptată întru cât-va prin ocupațiunea lui Bantupuza și prin prezența detașamentului lui Renenkampf pe malul stâng al lui Taihiho; acest detașament, ori ce s'ar zice nu e despărțit de grosul trupelor; legătura lui, Renenkampf în armată este chiar prea bună, după cum observă și ziarul „Ruskoe Slovo“, căci o telegramă trimisă din Moscova acestui general și relativă la șeful său de stat-major colonelul Rosliski, rănit în ziua de 1 Octombrie, a primit dela dânsul răspuns în răstimp de 24 ore. Se mai observă apoi la soldații japonezi oare care semne neîndoite de oboseală.

Sunt pentru Kuropatkin aceste lucruri avantagii relative, dar ar fi prematur să le considerăm, ca limpezit un orizon strategic care tot mai rămâne încărcat de nori. Din norocire pentru Ruși, veștile din urmă dela Port-Arthur, transmise dela Cifu ziarului Daily Telegraph, sunt favorabile apărării. Trupele asediate stau în așteptare și se mărginesc a fortifica liniile de apărare. Bolnavii și răniții japonezi se cară mereu prin spitalele dela Dalny. Un corespondent englez zice că atacul fortăreței dela Port-Arthur a costat până acuma Japonezilor 40.000 oameni.

Astfel se poate rezuma pentru acuma situațiunea trupelor inimice pe câmpul de războiu saturat de sânge din Extremul-Orient, unde lupta merge totuși înainte cu o extremă îndărătnicească și înverșunare.

Correspondență.

Din comitatul Torontal.

Pentru poporul nostru e interes național de netăgăduită valoare a fi reprezentat în toate corporațiunile prevăzute în constituțiunea țării, prin Români probați în caracterul lor românesc neescepționabil, bărbați neangajați în serviciul partidelor politice din țară deopotrivă dușmani intereselor noastre. Îndeosebi Român criminal e acela, care între împrejurările actuale mai spriginește vre-un partid politic și mai ales pe cel liberal în acțiunile sale. Atare Român inconștient se face fratricid prin sprijinirea zugrumătorilor neamului său. Proiectul școlar al ministrului Berzeviczy e un atentat în contra noastră, fără păreche în istoria modernă a poporului nostru. Acel ministru fiind creatura partidului liberal, prin urmare și atentatul îndreptat în contra noastră prin acel proiect de lege, e opera partidului liberal dela putere. Mai are deci vre-un titlu acel partid sau membrii săi singuratici începând dela ministrul president până la cel din urmă notar, de a solicita sprijinul vreunui suflet de Român?

Și nu se face vinovat de crima leșă națiune mai ales acel Român, care conștient și direct mai stă în serviciul acelui partid, hezitând de a se emancipa de legăturile cu dînsul? Băstămul neamului și pedeapsa lui Dumnezeu planează asupra fie-cărui Român, dela vladică până la opincă, care din oare care interes, se lasă a fi socotit membrul acelui partid. Căci ori facem politică românească ori nu facem nici o politică, decât să spriginim o politică șovinistă a vre-unui partid neromânesc, a căror țintă e reducerea noastră și ridicarea rasei dominante pe ruinele rasei noastre.

Simțul de conservare proprie trebuie să se revoalte în fie-care Român și la gândul de a mai sprigini și pe singuratici membri a-i vre-unui partid neromânesc, fie ei cât de sus puși și cât de afabili și amicabili, spre a fi aleși în municipii și în dieta țării prin concursul nostru. Cu toate astea cu durere observăm, că nici în ceasul al 11 nu ne-am trezit, nu ne-am cutremurat auzindu-ne sentența de moarte pusă pe masa parlamentului de un Ministru intolerant. Căci Românii cu voturile lor, bunăoară ca în Torace, comune puternice românești din Bănat com. Torontal au ales de reprezentați ai lor la comitat pe 2 campioni a-i partidului dela putere, pe 2 subpretori.

Agitația socialistă din anul trecut a atins și aceste comune, dar îndată ce a încetat obstrucțiunea din dietă și cu dînsa starea de ex-lex a urmat în mod firesc decepțiunea și desamăgirea care au încătușat sentimentul etic la popor, de a se însufleși pentru o acțiune românească, pe multă vreme. Acea agitație pornită și susținută cu mijloace imorale, n'a putut produce, decât destrămare. Poporul cuprins de decepțiune și desamăgire n'a putut rezista tentațiilor și presiunilor fără seamăn săvârșite, cu ocaziunea alegerii, de organele oficioase în favorul candidaților oficioși.

În deosebi notarul Kécsi Tivadar din Toracul-mic, care tremura de emoțiune, sub durata alegerii, și-a pus în cumpănă toată puterea sa oficioasă pentru reușita superiorului său Dr. Sall Ferencz pretor cercul. După ce cu două zile înainte de alegere a exoperat, venirea inspectorului regesc în comună, pentru vizitarea școalelor și intimidarea învățătorilor, cari s'au și ținut de parte de alegere, au ramas deci în largul său, asediând cu biraele slugarnice în cancelaria sa pe alegătorii unul câte unul, și smâncindu-le ședulele albe din mână, îi escorta la locul de votare, somându-i a lua ședulea roșie cu numele pretorului său.

Mai trist și mai dureros e faptul, că astfel de manopere s'au efeptuit și cu concursul dlui G. Lupșa preot local, ca barbat de încredere, propus numai de notarul agresiv.

Rezultatul a fost alegerea prin forță majoră, a numitului pretor, și căderea dlui V. Petrovici preot local.

Un alegător.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 5 Novembre 1904.

— **Episcopul Aradului în Oradea-Mare.** Citim în „Familia“: Pr. S. Sa episcopul I. I. Pap al Aradului va veni în 12 l. c. dimineața în Oradea-Mare și va descinde la P. C. Sa vicarul V. Mangra. În aceeași zi va prezida ședința Consistorului plenar. În ziua următoare, Duminecă, va pontifica la liturghie în biserica din piață. Pe timpul petrecerii sale va face vizite la șefii autorităților și la unele familii. Pr. Cuv. Sa vicarul Vasilie Mangra va da cu ocaziunea aceasta două mese: la una vor fi invitați membrii Consistorului, la alta membri inteligenței române.

— **Palmuirea ministrului de război francez în cameră.** În urma destăinuirilor făcute de „Figaro“, în sensul cărora în armata franceză însuș ministrul de război a organizat în armată un sistem de spionaj întins, care avea de scop aflarea dacă vrun oficer are înclinațiuni republicane ori clericale. În acest sistem de spionaj sui generis au fost amestecate și logele franc-masone, al căror serviciu a fost de curând desvălțit de către sus numitul ziar. — În urma acestor desvălțiri s'a produs în camera franceză un incident scandalos, care a avut drept consecință palmuirea ministrului de război de către deputatul clerical Siveton în plină ședință.

— **Centenarul codului civil francez.** Serbarea centenarului codului napoleonian, la Paris a avut loc zilele trecute, în amfiteatrul dela Sorbona.

Ședința solemnă a fost prezidată de Loubet, președintele Republicii franceze.

Au trimis delegați: Italia, Belgia, Elveția, Luxemburg, Suedia, Norvegia, Danemarca, Austria, Ungaria, România, Portugalia, Monaco, Egiptul și Japonia.

— **Tipografil români din loc, împreună cu meseriașii români,** după-cum suntem informați s'au pus pe lucru, și încă în așa măsură, ca nici odată. Și-au pus de gând să facă o petrecere ca din povești: Tipografil vor juca „Rugămintea din urmă“, de George Coșbuc, prelucrată în piesă teatrală de Maximilian Dopp, tipograf; ear meseriașii piesa „Vivandiera“ de Alexandri. Lucru în sine luat e frumos: se reprezintă doi bărbați iluștri ai neamului românesc. „Rugămintea din urmă“ e prelucrată în adevărat răsboiu.

Pentru publicul românesc din loc și jur va fi o seară plăcută și amuzantă seara de reprezentație, după-cum am văzut și din probele lor deja: un războiu întreg, simț, însuflețire pentru cauză!...

Din partea noastră rugăm chiar de pe acum publicul românesc din loc și jur a se pregăti pentru spriginirea harnicilor noștri tipografi și meseriași. — Și ne place a crede că de astădată vor fi interesați mai mult ca de alte dăți, cu atât mai vârtos ca venitul curat va fi pentru sfânta biserică din loc.

Deviza: Înainte cu Dumnezeu!

— **Bătăle mare în camera spaniolă.** În patria luptelor cu taurii, a comitațiilor spaniole și a desordinii fără păreche în lume, lumea s'a prea plictisit pe semne, căci de dragul unei variațiuni în cortezul spaniol s'a aranjat o luptă fără tauri în toată regula, care trece mult peste cadrul unei încăerări de rind.

Opoziția spaniolă adică făcea obstrucție. Camera ținea ședințe nocturne, cu intenția să facă să obosească pe obstrucționisti. Dar aceștia se țineau strașnic, mai mult și decât vestita obstrucție austriacă de pe timpul lui Badeni, care așa se vede a fost făcută de rușine. Numai cât temperamentul latin e mai sangvinic. Opoziția spaniolă n'a tăcut multă paradă cu vorbiri de distanță, cu votări nominale după fiecare propunere din partea ei, ci a pornit deloc cu ciomagul împotriva guvernului.

Când oratorii opoziției nu mai sfirșeau cu vorbirile, presidentul și-a exprimat regretul că nu poate presida la o așa lungă ședință și ascultând atâtea vorbiri, de cari „țara n'are nici o nevoe“. Oratorii au protestat energic contra acestei enunțațiuni a presidentului și izbucni o larmă asurzitoare. Crucifixul de pe masa presdială a fost trântit la pământ cu o lovitură de băț din partea unui revoluționar stauroclest. Ministrul president Maura care deja de 10 ore n'a părăsit sala desbaterilor, a declarat, că înainte de finea ședinței nu se va îndepărta din sală.

După aceste preludii de bun augur guvernul probabil ca să intimideze pe oposanți, a propus reglementarea alor 27 deputați obstructori. Atunci izbucni furtuna adevărată în sens spaniol. Opoziția făcea larmă infernală, lovea băncile cu pumnii, cu ce-i venea la mână, sberând în continu, că guvernul violează imunitatea. De pe băncile guvernamentale le ripostau clericali:

— *Ține-ți-vă gura ticăloșii miserabili.*

După asta urmă actul al treilea. Deputatul republican *Ascarte* s'a aruncat asupra contrariului său guvernamental trântindu-l la pământ. Atunci ambele partide ostile să mestecară într'o învâlmășeală fără păreche în istoria parlamentelor. Redactorul ziarului *«Imparcial»* s'a aruncat asupra prim-ministrului *Maura* cu intenția să-l lovească. Mulți deputați intervin, înțelegându-se insultarea ministrului. Guvernamentalii se îmblăteau cu opoziții mai mult de jumătate oră.

Un grup s'a năpustit asupra presidentului, dar notarii au parat loviturile destinate lui. Asupra vice-presidentului sbureau neconținut obiecte, calimare și ce ajungea în mâna turbaților republicanți.

Interesant e că galeria îmbărbăta pe bătauși, așa că poliția s'a văzut silită să golească galeriile, ceea-ce n'a mers atât de ușor, de oare-ce publicul nu voia (să se lipsească dela vederea mărețului spectacol ce se oferea ochilor săi curioși.

Ear opoziții se bălăbăneau mai departe cu guvernamentalii până la ultima răsuflare. După luptă padimentul era acoperit de palării rupte, cilindre sparte, cravate sfârticate, manșete și mănuși toate sdrențe. Mulți deputați au primit rani groaznice în luptă. Așa unii s'au ales cu un ochi scos, altul cu dinții frânți, dar toți aveau pe față și pe corp semnele vădite ale unei teribile și desperate lupte.

Un ziar maghiar luând notiță despre acest scandal sui generis, adaugă, că obstrucția aranjată de Kubik Béla este Kis Miska pe lângă acesta. Faimosul intendent de obstrucție maghiară poate să învețe mult dela acești toreadori de cameră.

— **Istoria pentru începutul Românilor de Petru Maior.** Nu este permis să fie casă, inteligent ori țaran care să nu cunoască și să n'aibe între mult-puținele sale cărți și cartea marelui nostru istoriograf Petru Maior asupra *istoriei pentru începutul Românilor*. A trăi și a muri fără a cunoaște această carte de aur a neamului românesc nu se chiamă viață de Român, căci prin asta se negliă ca mai elementară datorință națională: *de a ne cunoaște obârșia noastră, din neamul cel mai strălucit*. Această carte scrisă nu cu mare aparat științific, dar clar simplu, cu argumente puternice izvorite din o minte sănătoasă, dintr'o dreptate trasă la îndoială din partea dușmanilor nostri, și dintr'o inimă mare și generoasă de Român. Din fiecare frază, fiecare pagină ese la iveală aceea iubire neasămănată de neam, acel devotament însuflețit, aceea jertfire de sine, pe care ilustrul autor le-a pus drept exemplu de imitat înaintea ochilor urmașilor săi. Pe timpul, când brațul ne era încătușat, și voința suverană a poporului român subjugată, prima noastră afirmare s'a săvârșit pe câmpul intelectual. Aci cucuriserăm noi primele noastre succese cari ne ridicară la suprafață și îndreptară privirile lumii spre noi, aci dăsam primele semne de viață, și ne zvârcoleam din ce în ce mai tare până ce în fine ne desamortirăm și revenirăm la nouă viață națională.

A cunoaște aceste vremuri, în cari geniul național se înalță cu atâta forță și mândrie, este o datorință inomisibilă. Se impune fiecărui Român de bine, mai ales *țărânilor noștri* să cunoască mai adinc și mai pătrunzător ideile mărețe ce agitau și frământau națiunea română înainte cu 50—100 ani. Indemnăm deci pe țărânilor noștri să dea importanță cu mult mai mare trecutului nostru vițos, decât până aci, căci în acest trecut vor afla izvor nesecat pentru noui puteri, nou entuziasm, cari îi va face să-și poarte greutatele prezentului mai ușor și cu mai multă încredere în viitor. Cunoașterea trecutului se impune fiecărui Român dela cel mai învățat până la cel din urmă cercurar. Este drept, că nu în totdeauna sunt mijloace pentru a ajunge la această cunoștință fiind cărțile românești scumpe, dar chiar pentru că la noi puțin se cetește, sunt cărțile scumpe, nefind cine să le cetească.

În timpul din urmă s'au înființat și la noi bibliotecile populare cu cărțile eștine, dar cari tractează de multe ori cu totul alt-ceva,

decât ceea-ce de fapt ar trebui. Acum se ofere ocaziunea tuturor cărturarilor români să-și procure o carte de valoare pentru un preț aproape ridicul și anume *Istoria pentru începutul Românilor* de nemuritorul nostru istoriograf Petru Maior. Această carte, care mai înainte costa 5 coroane se poată căpăta acum pentru o croană. A se comanda dela *Societatea Petru Maior* din Budapesta (Molnár utoza 20 II. 10), având să se trimită costul și spesele pentru porto la olaltă 1 cor, 20 bani secretarului numitei societăți *Mihai Șerban, s. ud. în fil. Esie recomandabil ca dintr'o comună să se alăture mai mulți cărturari, fiind și spesele pentru expediție mai mici în cazul acesta.*

— **Deschiderea Reichsrathului.** Din Viena se telegrafează, că oficialul publică un autograf preaiant, prin care ministrul president Koerber este încredințat să convoace pentru 17 c. dieta austriacă.

— **Un jubileu gazetăresc.** Ziarul „Berliner Morgenpost“ organizează serbarea jubileului cu privilegiul căpătării celui de al 300 miil-lea abonat. E primul caz ca un ziar german să ajungă la un asemenea număr de abonați în Franța și în Anglia, cazurile de asemenea natură nu sunt rare. „Le Petit Journal“ are o ediție de un milion și jumătate, ear „Daily Mail“ de un milion.

— **Regența Principatului de Lippe.** După ziare, consiliu federal s'a pronunțat în favoarea contelui Leopold de Lippe Biesterfeld, găsind că drepturile acestuia la regența principatului de Lippe sunt întemeiate în drept.

Celelalte chestiuni în litigiu vor fi rezolvate de un tribunal arbitral prezidat de un Suveran.

— **Conflictul germano-rus.** Escadra baltică rusă n'are noroc în călătoria sa spre Extremul Orient. După ce a bombardat în drumul său vase daneze și suedeze, luându-le drept torpiloare japoneze, la 21 Octombrie a bombardat și vaporul german Sonntag. Eată ce raportează din Geestmunde asupra acestui vas de pescari, căpitanul Otto Hähnel:

„La 21 Octombrie, au trecut pe de înaintea noastră, la amiază, latitudine ostică 6 gr. și 00 cinci cuirasate mari rusești, iar d. a. patru torpiloare și alte patru vase de războiu. Pe la orele 8 și jum. ne-am pomenit că Rușii ne explorează cu reflectoare puternice și îndată după aceea au început să arunce garante asupra noastră, dintre care cea mai apropiată a căzut la 10 metri de noi. Vaporul rus dădea câte 80 de focuri minută, bombarda însă împrăștiat. Mai departe de noi era un alt vas de comerț, d'odată Rușii zărindu-l începură să-l bombardeze și pe acela, lăsându-ne pe unii în pace. Într'aceea noi am arborat steagul german, ceea ce n'a făcut pe Rușii să înceteze cu focul lor, trăgând și asupra celui lalt vapor de comerț. Pe la 11 ore noaptea focul Rușilor încetă, probabil pentru că s'a convins că eram inofensivi. Nici o bombă nu ne-a atins. Pe la orele 2 după miezul nopții, văzurăm cum un vas de războiu trăgea asupra vasului de războiu care ne bombardase.“

Raportul căpitanului german nu spune ce fel de vas era acela care trăgea asupra vasului de războiu.

S'a ordonat o cercetare a casului mai ales că Rușii n'au respectat steagul german. Cât despre vasul misterios nu se poate presupune a fi fost japonez, decât numai în imaginațiunea rusă, care cum se vede are spaimă nebună de japonezi.

— **Dezertorii din Busia în Bucovina.** Din Basarabia zilnic sosesc câte 20—30 militari desertori — printre care și ofițeri rezerviști — în Bucovina, scăpați printre gloanțele sentinelor. Ei povestesc lucruri îngrozitoare. Spun cum familiile celor de mult dezertați sunt schin-

giuite sub cnutul muscălesc, cum dezertorii prinși, față de copii și soțiile lor sunt uciși în cele mai grozave chinuri și cu toate astea în grupuri mari fug peste hotare, preferând mai curând să fie omorâți de cazaci santinelle, de cât să fie măcelăriți pe câmpiile din extremul orient — spun ei.

Mai toți sunt evrei, puțin ruși și mai puțin români, ai căror părinți au luptat la 77 în războiul ruso-româno-turc, ear acum frații nostri — moldoveni cum se chiamă ei între ei și cum le place să li se zică — sunt duși pentru a fi măcelăriți și înmormântați peste 90 de țări și tot atâtea mări.

Mulți dintre aceștia și-au luat calea spre Elveția și America și peste 5000 rătăcesc prin Bucovina. Din acest număr cea mai mare parte sunt ocupați de proprietarii și arendașii evrei din Bucovina la lucrurile câmpului.

— **Dușmanii lui Frederic cel Mare.** Ziarul „Berliner Tageblatt“ primește din New-York știrea că, descoperind un complot pentru a se distruge statuia Impăratului Frederic cel Mare, daruită Statelor-Unite de către Impăratul Wilhelm al Germaniei, poliția este nevoită s'o păzească continuu.

— **Populația Franței în 1903.** — „Oficial“ din Paris publică un raport asupra mișcării populațiunei în Franța pe anul 1903.

Balanța nașterilor și a deceselor se soldează cu un excedent de 73.106 nașteri, inferior celui din 1902 (83.944) și puțin superior celui din 1901 (72.398).

În 1903 s'au înregistrat 865.786 nașteri în total, reprezentând 2,22 la 100 de locuitori, cifra inferioară celor din anii precedenți: 2,27 la 100 în 1902 și 2,30 la 100 în 1901.

Nașterile se împart astfel: 421.230 băieți și 405.476 fete, adică 1.039 băieți față de 1000 fete.

Printre copiii născuți morți numărul băieților e mai mare.

Dintre 826.712 copii declarați vii. 754.047 sunt legitimi și 72.665 nelegitimi.

Numărul deceselor în 1903 este de 753.606, inferior celui din 1902 care a fost de 761.434.

În 1901 numărul deceselor a fost de 853.285.

Au fost în 1903 morți de sex masculin 389.358 și 364.248 de sex femenin.

Căsătoriile s'au înregistrat 295.996, număr superior față de 1902, dar în descreștere față de 1901 și 1900.

— **Mulțumită publică.** Cristina Popovici, văduva rămasă de Nicolae Urs din Curtici, — prea stimabila soacră a părintelui Traian Vațan din Arad, — simțind adevărată iubire creștinească față de sfânta noastră biserică, de altă parte întru pomenirea neuitatului ei soț și a iubiților săi părinți, a cinstit bisericei noastre o acție dela institutul „Victoria“.

Subscriși în numele comunității noastre exprimăm susnumitei creștine evlavioase și pe aceasta cale recunoștința și mulțumita noastră pentru donațiunea făcută.

Rugăm totodată pe prea bunul Dumnezeu, ca dinșei să-i dea sănătate și multă fericire ear iubiților săi răposăți odihnă deplină întru fericirea cea vecinică. *Curtici*, la 20 Oct. 1904. *Grigorie Mladin* și *Ioan Nicorescu*, parochii rom.-ortodocși.

— **Reliquiile maresalului Trenne.** Maresalul Trenne, mort în lupta dela Sasbach (din Baden) în anul 1675, a jucat un rol foarte important din punct de vedere istoric. Dinsul a servit, mai întâiu, ca simplu soldat în Olanda apoi ca ofițer în Franța, și aci a ajuns până la înalta demnitate de maresal (în anul 1638) de câmp; iar în anul 1643 deveni maresal al Franței. Întreaga-i viață este foarte sbuciumată; având un foarte mare număr de lupte, în cea mai mare parte victorioase. Moartea i-a fost de asemenea ca a unui erou, de oare-ce având la Sasbach de adversar pe celebrul general Montecuculli el reuși a-l ține în eșec timp de patru luni, până când din nenorocire Turenne fu omorât în timpul pe când inspecta bateriile. Perderea ilustrului maresal fu un adevărat doliu național, și corpul îi fu îngropat la Saint-Denis, lucru ce pe acele vremuri constituia o onoare cu totul deosebită. Timp de 118 ani rămăseră osemintele lui Turenne în cripta dela Saint-Denis până când isbucind revoluțiunea, republicanii devastară mormintele pentru ca să ia dintrîn-

sele metalele necesarii la facerea de gloante. Soldații republicani, conduși de Robespierre, luau din coșciuge cadavrele și le aruncau într-o mare groapă comună.

În timpul acestei lugubre operațiuni se auziau citite cu voce puternică numele diferitelor regi și eroi, așa între altele numele lui Ludovic al XIV-lea și al XV-lea. Conjurații nu au avut nici un moment de ezitare, în timpul acestei operațiuni, decât numai în momentul când s'a dat peste coșciugul lui Enric al patrulea. La citirea inscripțiunii, după acest coșciug s'au auzit vre-o câte-va voci spunând cum că Enric ar putea fi cruțat, de oare-ce nu a fost un rege prea rău. Murmurile au încetat prin intervenirea lui Robespierre, și resturile lui Enric au fost, și ele aruncate în groapa comună. Operațiunea a continuat deci până când se auzi spunându-se numele marelui mareșal Turenne. La auzirea acestui nume, Robespierre, deodată ordonă să se oprească și să i-se respecte coșciugul. De sigur că citirea vitejei marelui mareșal a făcut pe Robespierre să-i respecte mormântul, și deci acesta fu singurul dintre toate coșciugurile dela Saint-Denis, care rămase neatins.

În anul 1800 fură apoi luate resturile mareșalului dela Saint Denis, și în mijlocul unei mari serbări fură aduse la palatul Invalizilor.

Dacă vandalismul trupelor lui Robespierre se învederează foarte mult prin profanarea mormintelor dela Saint-Denis, nu este însă mai puțin adevărat cum că faptul crutării resturilor mareșalului Turenne dovedește cumcă Robespierre avea mult tact de comandant. Într'adevăr, Napoleon însuși considera pe mareșalul sus zis ca pe cel mai ilustru războinic al marelui secol, având pe lângă aceste calități și pe acela de a fi un om de inimă față de subalternii săi, sapt ce se dovedește, între altele și prin aceea că foarte adesea ori împărțea din averea sa proprie ajutoare soldaților, spunându-le cum că acestea le-ar fi trimise din partea regelui.

— **Francmasonerile în Franța.** Se petrec în Franța de o vreme încoace lucrări extraordinare în armată. Afacerea Dreyfus e vie încă și știut este cât a contribuit această nenorocită afacere să compromită prestigiul militarismului francez. S'a constatat cum că faimosul patriotism al Francezilor din clasicile timpuri bonapartistice și ale marelui revoluționar nu poate scuti totdeauna de suspiciune. Dimpotrivă, s'a dovedit că mulți militari nu prea erau curați, că în tot cazul nu tocmă curat lucraseră pentru lamurirea acestei triste afaceri.

Acum, un nou scandal s'a stîrnit în cameră, scandal ce pare că va sdruncina cu desăvîrșire situația ministrului de războiu André. Deputatul colonel Rousset, naționalist cunoscut, bazat pe destăinuirile ziarului „Figaro“, a atacat în mod violent pe ministrul André. Destăinuirile făcute de Figaro sub semnatura directorului său Gaston Calmette, sunt dintre cele mai sensaționale. Reproducem câte-va amănunte din articolul publicat:

Fișele sunt catalogate, numerotate la ministrul de războiu; ele sunt puse în cufer, din ordinul ministrului, și sunt consultate de generalul André atunci când tabloul de înaintări e gata. Din acest moment ofițerul denunțat e perdut, pe când denunțatorul îi fură locul și rangul.

Avem, prin sistemul acesta, mai mult de douăzeci mii de dosare. Aceste fișe sunt împărțite în două și listele relative poartă numele de lista Corintului, adică lista ofițerilor de protejat, și lista Cartaginei, adică lista ofițerilor de condamnat. Și listele acestea sunt unele anonime, altele semnate de delator.

— **Atragem atențiunea p. t. public asupra anunțului dlui Pollák Sándor, fabricant de țigle.**

— **Atragem atențiunea binevoitoare a p. t. public de dame asupra inseratului dlui Hauer Lajos farmacist în ARAD (Pécskai-út).**

Atragem atențiunea on. public asupra anunțului a lui Igaz Sándor.

TELEGRAME.

Ultimele momente ale Port-Arthurului.

Budapesta 4 Nov. În tot momentul se așteaptă vestea asupra căderii Port-Arthurului.

Berlin, 4 Nov. Lui „Lokalanzeiger“ i-se vestește din Mukden: S'a stabilit cu siguranță, că în ultimele lupte Rușii au avut 34.000 răniți.

Londra, 4 Nov. În Tokio în fața ministerului de război mare mulțime de popor aștepta să audă noile vești dela Port-Arthur.

Din Port-Arthur populația caută să fugă. Vasele ruse au fost isbite de nenumărate gloante de tun. **Rușii au aruncat în aer edificile dint e oraș și cetate.**

Tokio, 4 Nov. În portul dela Port-Arthur eri 5 bastimente ruse au fost scufundate. Partea sud-estică a orașului este în flacări. Generalul Stoessel a fost rănit la picior.

Convocare.

P. T. domni membrii din despărțământul Torac al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, precum și toți binevoitorii și spriginitorii culturii poporului român, sunt invitați prin aceasta la adunarea cercuală, ce se va ține Joi 11/24 Noembrie a. c. în școala gr. or. rom. din Foeni cu următorul

PROGRAM:

I-a. Înainte de amiază.

1. Participare la serviciul divin, ce se va celebra la 9 ore, în biserică gr.-or. română din Foeni.
2. Deschiderea adunării prin directorul despărțământului.
3. Raportul comitetului cercual.
4. Raportul casarului.
5. Stabilirea bugetului anual pentru trebuințele despărțământului.
6. Achiraria de membrii noi și încassarea taxelor.
7. Alegerea comitetului cercual.
8. Eventuale propuneri.

II-a. După amiază.

9. Disertațiunii cari eventual se vor insinua direct. cu 24 ore înainte de adunare.
10. Verificarea protocolului și închiderea adunării.

Despărțământul „Torac“ se compune din comunele următoare: Toracul-mare, Toracul-mic, Ecica-română, Iancahid, Clec, Sarcia română, Checia, Togier, Gad, Foeni și Becche-recul-mare.

Toracul-mic, 2 Noembrie n. 1904.

V. Jebrovic,
director.

Petru Mihaiu,
secret.-desp.

Felurimii.

— **Frigul și sănătatea.** Grija aceasta de-a corige temperatura prea scăzută se impune, căci frigul are o mare influență asupra sănătății, mortalitatea omenească atingând maximul ei în epocile figuroase.

Pentru indivizii forți, bine hrăniți și bine îmbrăcați, frigul moderat nu prezintă nici un inconvenient. Dacă micșorează transpirația care are loc la suprafața pielii și mărește secrețiunea mucoaselor, în schimb ațită pofta de mâncare, face să dispară setea exagerată din timpul verei și activează digestiunea. Sângele e mai bogat creierul mai limpede Cugetarea e mai profundă, corpul și spiritul mai viguroase. Pentru cei fericiți iarna e o plăcere.

Of!

M'am încălzit și eu odată
De-o față mândră, — iac așa.
Dar de-î vorbeam eu de iubire,
Cam pe'nserate, — ea căsă.

M'am dus spre ea de dimineată,
Dorind să-î spun, — pe nemăncat:
Ah, scumpă fee, a mea dragă,
Întreagă noaptea te-am visat!

Da' ea ștergea de praf ferestre
Și... cum să spun? M'a chiar uimit:
— Stai! Vrău să văd, imi zice dansa,
Laptele 'n foc de n'a fugit?

Și despre ceapă și vițele,
Ce mult, mi-a spus — de atâtea ori,
De m'am scăpat, i-am zis odată:
„La școli plănute-al face sport!“

Si eu m-aș angaja văcar,
Sau servitor: Asta-î omintei
Sunt proști ce-au fost, mai proști vor fi,
Cel-ce vor fi de-acel 'naintei“.

Taimps sanyti valque.

Bibliografie.

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic metrop. 1. *Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa*, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 24 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. *Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite*, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fileri Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. *Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein*, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. *Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma*, în Schematismul arhidiecesei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. *Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron*, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. *Vechile episcopii românești: a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Belgradului*, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. *Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovic*, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. *Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse*. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți să pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázssfalva) ori dela autorul spedându-se banii înainte, — ori contra rambursă. 390 — 13

A apărut:

„*Amicul Tinerimii*“ foaie de cunoștințe folositoare pentru educarea tinerimii române Nr. 10. Director: I. Moisil, Târgu-Jiu.

A apărut: *Curs practic de Constituția Patriei* sau drepturile și datorințele cetățenești pentru școlile popor le de Iuliu Vuia director și inv. Librăria Ciurcu Brașov. Prețul 40 bani.

Redactor responsabil în absența d-lui Ioan Russu-Șirlianu Sever Bucu.

Editor-propietar: George Nichin.

INSERTIUNI și RECLAME.

Să caută o bucatăreasă în vârstă de 30—40 ani care posedă și limba germană.

Adresa I Severineanu, inginer șeful atelierului C. F. R. Turnu-Severin România.

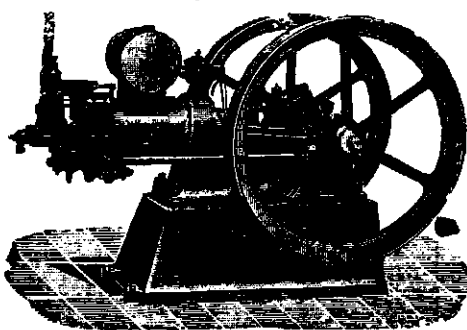
414

În binevoitoarea atențiune. Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că începând cu 12 Octombrie imi vind marfa cu prețuri esențial reduse. Cu distinsă stimă: **Nadler Lajos**, magazin de vestminte de modă, bărbătești și femeiești Arad, Piața Andrassy Nr. 16.

400

Numărul Telefonului 86.

**Birou de mecanica și atelier de mașini.
Intreprindere de instalațiuni
de gaz și apeducte.**

BEER ISTVÁN

inginer privat.

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS, Küttl-tér

Tot felul de instalațiuni de iluminare
de orice sistem, deposit de reflectori,
instalațiuni de băi și closete.

Executare specialista de reparațiuni
de mașine și cazane. 318

Planuri și bugete gratuite.

Numărul Telefonului 86.

Valentiny József iun.

croitor.

ARAD, strada Fabian Nr. 12 la colțul
stradei Deák Ferencz (Casa Bonts).

Confecționează tot felul de

costumuri, pardesiuri și paletouri

pentru bărbați, pentru prețuri culante din
materii indigene și engleze de lână, după
croiu modern.

Novitățile pentru sezonul de toamnă
a sosit deja și astfel mă aflu în poziția
plăcută ca pe lângă prețuri ieftine să co-
respund celor mai delicate pretensiuni.

Cu stimă: 342

Valentiny József jun.

croitor.

ARAD, Strada Fabian Nr. 12.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

Fraților Berta

(Berta-Testvérek)

ARAD, Andrásy-tér 3.

Telefon 386. Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în
diferite instrumente, în *jerării pentru mobile
și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și
Meiding de primul rang. Mașine (sparmert)
pentru bucătării de Olanda elegante, specia-
lități pentru economia de casă, dulapuri
pentru ghiață*

*Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători.
Mopopol de vânzare a coaselor de oțel Ba-
rabás Béla și a pompelor de stropit contra
neronosporii pe lângă o garanță de 10 ani.*

Instrumente de vierit etc.

*Foarfece engleze Solingene veritabile, pene-
țituri și briciuri,*

Deposit exclusiv **AHOI**.

**Pe seama ținuturilor sud-
ungare unicul deposit al lu-
strului de argint: VENUS
pentru cuptoare.**

Comandele de provincie se efectuează pentru
prețurile ieftine de zi. 221

CIOBAN și NADRA

măestru zidar diplomat.

ARAD, Deák Ferencz-utca 34 sz.

Avem onoarea a aduce la cunoștința p.
t. public ziditor, că sub firma de mai sus
am deschis

un birou de zidire

Primim tot felul de lucrări de zidit
și anume: zidiri noi, transformări de zidiri
vechi, construirea de frontispicii cu materie
ori fără materie atât în loc cât și în pro-
vincie, pentru garanță de 3 ani.

Primim construirea de planuri, faceri
de buget pentru prețuri foarte ieftine.

Cu toată stima: 299

CIOBAN și NADRA.

KALMÁR JÓZSEF

prăvălie de aparate electrice.

ARAD, Salacz-utca 2.

Are în deposit:

biciclete de primul rang

precum și toate părțile constitutive pentru
biciclete, gumi și lămpi de acetylen!

In atelierul său

reparează, transformă și mărește biciclete
cu roate mobile.

Primește emailarea de biciclete în foc, ni-
chelarea părților constitutive de biciclete,
sau ori-ce reparațiuni de felul acesta.

— Condițiuni de plătire favorabile. —

Montează:

telefoane cu încopiere de
cerc ori catrală.

Telefoane mici de case,
instalări de clopoțele e-
lectrice, ori repararea
acestora.

— Prețuri culante. —

Are în deposit:

Mașini de cusut SINGER

Mașine cu suveică rotunda sistem Singer
ori mașini de cusut pentru odăi.

In atelierul său

se primesc tot felul de reparațiuni apar-
ținătoare acestei branșe.

Se primesc reparațiuni de mașine de
brodat în rate favorabile lunare.

Nr. Telefonului pentru oraș și comitat 242.

Igaz

388

Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatru'ui vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul
cel mai mare de zi, ori schimbă pentru
alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru re-
pararea de ciasornice și bijuterii.

Fabrică de piane
— (furnisor al curții ces. imperiale.) —
cu motor de vapor

PETROF ANTAL

TIMIȘOARA Józsefváros, Temető-utca 13 szám
Depositul fabricii în Cetate (Belváros) Zápolya-u. 4.

Recomandă depositul său bogat asortat în pianе
indigene și străine, pianine, armonii și cimbele,
pentru prețuri foarte culante de fabrică.

Nr. Telefonului 557. 413

Noroc escelent la Török!!

Incomparabil

priește norocul prăvăliei noastre principale. In scurt timp am plătit mai mult de 17 milioane coroane câștig onorațiilor nostrilor clienți. — Recomandăm deci ca să luați parte la jocul de lozuri (loteria) cel mai norocos din lume. — La loteria ce va urma sub Nr. 15 cu licența reg. ung. eară pe

110,000 lozuri vor cădea 55,000 câștiguri

și se va trage cu totul colosala sumă de

14 milioane 459,000 coroane

in timp scurt de 5 luni.

Cel mai mare câștig la cel mai norocos caz va fi

1.000,000 DE COROANE

Mai departe 1 premiu 600,000, 1 premiu 400,000, 1 à 200,000, 2 à 100,000, 1 à 90,000, 2 à 80,000, 1 à 70,000, 2 à 60,000, 1 à 50,000, 1 à 40,000, 5 à 30,000, 3 à 25,000, 8 à 20,000, 8 à 15,000, 36 à 10,000 coroane și alte multe; cu totul 55 000 câștiguri și premit

în suma de 14 milioane 459,000 coroane.

$\frac{1}{8}$ los ver. fl. — 75 sau 1.75 cor.		$\frac{1}{4}$ los ver. fl. 1.50 sau 3— cor.
$\frac{1}{2}$ „ „ „ 3— „ 6— „		$\frac{1}{1}$ „ „ „ 6— „ 12— „

Lozurile le trimitem cu rambursă sau prin trimiterea înainte a sumei. — Planurile oficioase gratis — Comande pentru lozuri veritabile cerem

pâna în luna Noemvre 13 a. c.

a se trimite cu încredere la noi 391

Török A. és Társa

CASĂ DE BANCĂ în BUDAPESTA.

Cea mai mare negustorie de lozuri din patrie. — Prăvăliile negustoriei noastre supreme de lozuri sunt:

Centru: Teréz-körut 46/a Filiale: 1. Váci-körut 4/a.
2. Muzeum-körut 11/a. 3. Erzsébet körut 54/a.

Cuponul de comandă se țae. Banca Török és Társa, Budapesta.

Rog pentru mine a se trimite I. clasă de bilete pentru loz. reg. ung. cu planul de jos oficios.

Suma în	coroane	<table border="0"> <tr> <td>Vé rog a o rambursa.</td> <td>ce nu</td> </tr> <tr> <td>o trimît cu mandat postal.</td> <td>convine se</td> </tr> <tr> <td>o dau în bilete (banenote, timbre)</td> <td>șterge.</td> </tr> </table>	Vé rog a o rambursa.	ce nu	o trimît cu mandat postal.	convine se	o dau în bilete (banenote, timbre)	șterge.
Vé rog a o rambursa.	ce nu							
o trimît cu mandat postal.	convine se							
o dau în bilete (banenote, timbre)	șterge.							

Ar. 01

FISCHER KÁROLY

fabricator de pânze pe drot, de impletituri de drot, de site și de funduri de drot de oțel pentru paturi.

ARAD, József főherczeg-ut 8. szám.

Recomandă diferitele sale fabricate de pânză de drot (de cupru (aramă), fer și de pânză de drot suflat cu ținc, care ce află în deposit) mai ales pentru mori, fabrici și pentru esopuri economice, recomand de asemenea sitele pentru ciururile ventilatoare Bacher.

Pregătesc impletituri de drot pentru îngrădit grădini, parcuri, curți pentru găini și păduri de sălbătăciuni, construiesc ciururi (potreacuri) de ales petricele, năsip și cărbuni de peatră pentru scopuri de zidire, de mine, de grădinărit, grilaje pentru ferestre la pivnițe și magazine, receptori de schintel pentru coșuri la locomotive și de fabrică. 290

Funduri de drot de oțel pentru paturi, cari pentru putința de a se ținea curate sunt foarte recomandabile. Diferite site de păr, fer, cupru (aramă) și mătasă, coșuri pentru tabac și site pentru cernut, precum și tot felul de obiecte neînșirate aci se pregătesc și construiesc în calitatea cea mai bună pentru prețuri moderate.

Nou magazin de mobile în Arad.

Szabadság-tér 17. szám.

Am onoare a aduce la cunoștința p. o. public, că azi am deschis în Arad **un magazin de mobile** sub firma înprotocolată a lui

FISCHER J.

care magazin este filiala magazinului de mobile din Timișoara, existent deja de 28 ani.

In urma principiului meu. a experiențelor mele multiple câștigate și a capitalului de circulațiune suficient mă află în poziția plăcută să satisfac tuturor cerințelor on. public pe deplin.

Când mi iau voia a recomanda noua mea întreprindere prețiosului sprigin al on. public, promit că voi nisui să binemerit de încrederea binevoitoare a on. public prin serviciu prompt, prețuri culante și marfă ndigenă de calitate inexceptionabilă.

312

Cu deosebită stimă:

FISCHER J.
măestru tapesier.

Kováts és Thomay

fauri.

ARAD, Kossuth-utca 2 szám.

P. T.

Avem onoare a ne recomanda în prețiosul D-voastră sprijin prăvălia noastră de renume pentru construirea de trăsuri.

După esperiențele câștigate 7 ani deardândul în fabrica de echipaje imp. reg. de curte a *Fraților Klber*, suntem în plăcuta pozițiune de a corespunde și celor mai extreme pretensiuni.

Fabricăm echipaje noi conform comandei, primim reparări pentru prețuri estine și culante.

Trăsuri gata în deposit.

Preț-curent gratis și franco.

Cu deosebită stimă.
Kováts és Thomay
fauri.

345